

oud nieuws

Uitgegeven door de historische vereniging van Krimpen aan de Lek 'Crempene'

Nr.39, januari 2025

Geachte leden en lezers,

Het jaar 2025 is alweer een paar weken oud. Voor onze vereniging wordt dit een speciaal jaar. Het is inmiddels 25 jaar geleden dat een aantal enthousiaste dorpsgenoten onze vereniging oprichtten. Velen van hen zijn nog steeds lid en fungeren voor ons vaak als vraagbaak voor de aan ons gestelde vragen. Daar zijn we erg blij mee!

Dit jaar komen wij weer met een gevarieerd aanbod over de vele historische aspecten, die u en onze vroegere Krimpenaren hebben mogen beleven in ons dorp en onze omgeving. Ik wens u veel leesplezier toe met deze nieuwe Oud Nieuws en kijk ernaar uit u te ontmoeten tijdens onze voorjaarsvergadering in het Cultuurhuis.

Roland Baas, voorzitter

Gevelstenen

(door Elsa Moerkerken)

Lopend of fietsend door ons dorp kom je met enige regelmaat gevelstenen tegen. De meeste daarvan vermelden de datum waarop de eerste steen is gelegd. Andere soorten zijn stenen met daarin een jaartal of een naam. Maar vroeger had een gevelsteen veel meer betekenis.

Vanaf de zestiende eeuw ging men vooral in de steden over tot het vervaardigen van gevelstenen, die in het algemeen informatie verstrekten over de herkomst van de eigenaar, de gebruiker of de functie van het pand. Het waren in vroeger tijden als het ware reclameborden voor de handel of het bedrijf dat in het pand was gevestigd. Vele eeuwen hebben de inwoners het zonder huisnummers moeten stellen. Huisnummers zijn pas in de tijd van Lodewijk Napoleon (koning van Nederland van 1806 tot 1810) ingevoerd. Voor die tijd werd een pand omschreven door een verwijzing naar de huisnaam. Meestal werden eenvoudige, logische namen gegeven. Boerderijen hadden vaak namen op de gevel.

Tegenwoordig worden er weer nieuwe gevelstenen gemaakt als vorm van toegepaste beeldhouwkunst.

In Krimpen aan de Lek zijn het vooral gevelstenen, die bij aanvang van de bouw zijn geplaatst, de zogenaamde eerstesteenlegging. De eerste steen bevat vaak een tekst over wanneer deze is gelegd en door wie. Ook komt het voor dat in de (holle) steen een loden koker geplaatst wordt, met daarin een oorkonde. Daarop worden de datum van de eerstesteenlegging en overige gegevens, zoals de namen van de architect, de opdrachtgevers en de aannemers voor het nageslacht bewaard.

Het leggen van de eerste steen is een ceremoniële handeling. Het symboliseert het begin van de bouw en wordt vaak verricht door een belangrijk of bekend persoon. Het is niet zo dat de eerste steen onderaan in de muur zit, wat men zou kunnen verwachten van een éérste steen. Vaak wordt deze bij een nieuwbouwproject enige tijd later op een iets hogere en beter zichtbare plek ingemetseld en is daarmee niet fysiek de allereerste steen.

Dorpsstraat 1, De Nederlandse Hervormde Kerk

De kerk aan de Dorpsstraat heeft meerdere gevelstenen.

Achter het hek van de kerk is de eerste steen, een 'plaquette', gelegd door ds. G. Enkelaar in 1940. Achter deze steen ligt een koper ingemetseld met de namen van de dorpsgenoten die ook een steen gemetseld hebben bij de bouw. De zaalkerk met ranke toren en een achzijdige consistoriekamer is in 1940 gebouwd naar een ontwerp van M.C.A. Meischke en W. Vermeer ter vervanging van de 14^e-eeuwse dorpskerk. Daarvan zijn de preekstoel (1615) en een rijk gesneden houten doophek (ca. 1730) met koperen doopboog (1773) overgeplaatst naar de nieuwe kerk.

Boven de kerkdeur bevindt zich een ingemetselde reliëfsteen met de spreuk: 'Hij moet wassen maar ik minder worden'.

Aan de achterkant van de kerk is het wapen van Krimpen aan de Lek op de muur bevestigd, goed zichtbaar vanaf het water.

Aan die achterkant is ook een peilsteen te zien, met de hoogte van de waterstand tijdens de Watersnood van 1953 (3m. 56,5 boven NAP).

Dorpsstraat 9

Deze plaquette is ingemetseld onder het raam van de voormalige pastorie aan de Dorpsstraat (1933). De architect van dit gebouwd is dhr. M.C.A. Meischke uit Rotterdam. Op deze locatie stond eerder ook een pastorie met catechisatielokaal en ook een brandspuithuisje. Beide werden in 1933 afgebroken. De eerste steen is gelegd door president-kerkvoogd K. de Boom. Het geld voor de bouw van de pastorie was geschonken door mej. C. de Ridder. Het pand is tegenwoordig een woonhuis.

Gevelstenen woningbouwvereniging

Woningbouwvereniging Ons Belang heeft verschillende eerste stenen ingemetseld. De vereniging (Wbv Ons Belang) was speciaal voor Krimpen aan de Lek opgericht. Op 19 december 1919 kwamen 12 personen bijeen, omdat zij van mening waren dat er in Krimpen aan de Lek een grote behoefte was aan sociale huurwoningen. Men kon lid worden voor f 0,10 per week en bij inschrijving f 1,-.

In 1921 is het dan zover. Er wordt grond aangekocht en architect Cramer maakt een plan voor 30 woningen. Op 12 oktober 1922 wordt de eerste steen gelegd door mej. B. Westbroek, dochter van de penningmeester van Wbv Ons Belang. Dit is aan de Schoolstraat, die net is aangelegd en dan de enige verbinding tussen de dijk en de Tiendweg is.

In 1924 wordt complex II, 18 woningen aan de Schoolstraat, opgeleverd. Het zal nog tot 1939 duren voordat

er weer woningen gebouwd worden door de vereniging.
(Wbv Ons Belang is inmiddels gefuseerd met Wbv Qua Wonen, breed bekend in de Krimpenerwaard.)

Schoolstraat

Op het braakliggend terrein tussen complex I en II kon nog worden gebouwd. Het resulteerde in drie blokken van elk twee woningen aan de Schoolstraat.

De eerste steen werd gelegd op 9 augustus 1939 door G.J. van Oordt, onder toezicht van verschillende bestuursleden van de woningbouwvereniging, zoals W. Westbroek (opzichter), J. Stout, P.de Jong en L. Duyvendijk (voorzitter). Ook de architect, Died Visser, was hierbij aanwezig.

Scheepmakersstraat

Er wordt grond aangekocht ten oosten van de Schoolstraat voor nieuwbouw. Op de bestuursvergadering van 11 januari 1950 wordt meegedeeld dat er een vergunning is voor de bouw van elf woningen aan de Scheepmakersstraat. Er worden slechts tien eenheden gebouwd, daar anders de woninginhoud te klein wordt. De percelen achter de woningen zijn nog van de gemeente en kunnen worden gehuurd. Later wordt de grond alsnog eigendom van de Wbv Ons Belang.

Op zaterdag 20 mei 1950 werd de eerste steen gelegd door het bestuurslid P. de Jong. Hij was van 29 december 1919 tot 27 mei 1950 tweede voorzitter.

Blokmakersstraat

Hiernaast een foto van de gedenksteen uit 1951 aan een van de zogenaamde burgerzinwoningen.

Deze woningen zijn gebouwd door de gemeente. De woningbouwvereniging had ook plannen, maar in verband met de internationale toestand was er onvoldoende geld beschikbaar voor de bouw van twaalf woningen in de Blokmakersstraat. In 1981 kwamen de woningen toch nog onder beheer van Wbv Ons Belang.

Hetzelfde gebeurde met de woningen uit de Zeilmakersstraat, gebouwd in 1954 en die uit de Koningin Julianastraat, bouwjaar 1957 en 1958. Al deze, door de gemeente gebouwde woningen, kwamen in 1981 onder beheer van Wbv Ons belang.

Kamillestraat

In 1968 worden de leden geïnformeerd over het uitbreidingsplan ten westen van de Schoolstraat. Voor de aanleg van een weg naar de toekomstige nieuwbouw-wijk worden twee woningen gesloopt in de Schoolstraat, de nrs. 109 en 111. Deze weg wordt de aansluiting tussen de Schepenstraat en de Florastraat.

In het jaarverslag van de woningbouwvereniging worden de nieuwbouwplannen voor 36 woningen aan de Papaverhof en 31 woningen aan de Kamillestraat genoemd. Burgemeester Van Dienst legt op 9 april 1970 de eerste steen in de Kamillestraat.

Kamillestraat

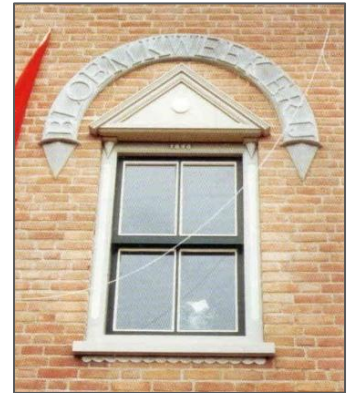
Hiernaast een foto van de herdenkingstegel van de eerstesteenlegging door oud-voorzitter J.G. Boon op 14 september 1972, voor de bouw van twaalf seniorenwoningen, ook in de Kamillestraat.

Op 27 april 1972 is P.H. van der Hoeven de nieuwe voorzitter geworden van Wbv Ons Belang

Tuinstraat

In de Tuinstraat geen eerstesteenlegging, maar een stenen sementboog. Vanaf de Tuinstraatstoep is deze te zien op de zijgevel van een van de woningen die gebouwd zijn in 1985. Deze sementboog herinnert aan bloemkwekerij Kweeklust van de familie Van Duijn, die verderop in de Tuinstraat was gevestigd.

In 1984 zijn de oude woningen in de Tuinstraat uit 1890 afgebroken. In de zijgevel van de daarna nieuwgebouwde woningen van Wbv Ons Belang is de oude sementboog teruggeplaatst.

Hoofdstraat

In 2021 zijn in opdracht van Wbv Qua Wonen aan de Hoofdstraat twee appartementencomplexen gebouwd, waarin de namen van twee straten in de naaste omgeving zijn ingemetseld.

Jacob komt van de Jacob Catsstraat en Joost van den Joost van de Vondelstraat.

Ook bij **particuliere** woningen of gebouwen van instanties zijn soms eerstesteenleggings-tegels te zien.

Middelland 42

Deze gevelsteen is moeilijk leesbaar.

De eerste steen gelegd door 1851 oud 4 jaar

Toen in 1962 de boerderij bij de pont van Van der Laan werd afgebroken voor de aanleg van de Hoofdstraat, was Jaap al enige jaren boer op de boerderij aan het Middelland. Zijn vader en zus Corrie lieten een nieuw huis aan de Rijdsijk 17 bouwen.

Adrie woonde in het huis ten oosten van de boerderij, welke sinds 2004 een woonboerderij is geworden.

De familie bezit nog veel grasland in de polder en heeft nu de stallen verplaatst naar de Tiendweg.

Zalmstraat 4

Rechts van de Dorpsstraat herinnert de Zalmstraat aan de zalmvisserij. In de woning onderaan de stoep was vele jaren de zalmrokerij van Van Wijnen gevestigd, die een vergunning had om in de Lek zalm te vangen. Deze zalmrokerij is verhuisd naar Kralingseveer en later weer naar Krimpen aan den IJssel, aan de Lekdijk.

De zalmafslag werd vroeger gehouden tussen de kerk en het veer. Daar was de zalmbank.

Visserijstraat 9a

Deze eerste steen is gelegd door Michiel de Hon Az op 25 april 1924. Michiel was toen 4 jaar oud.

Visserijstraat 9a had jarenlang als adres Dorpsstraat 70. Het is echter door de eigenaren veranderd, omdat men geen overpad meer wilde.

Schuwacht 5, watertoren

De watertoren is een beeldbepalend gebouw. De eerste steen is gelegd door het 83-jarige raadslid de heer K. Smit Jz op 5 juni 1909.

Het ontwerp met neorenaissance-details is van J. Smit en constructeur A. Visser. De uitkragende bovenbouw bevat een ijzeren vlakbodemreservoir. Sinds 1993 is de watertoren buiten bedrijf.

Bij de watertoren behoren een dienstwoning, een pomp- en een filtergebouw, allemaal vallend onder Monumentenzorg.

(Lees meer in het boek '100 jaar waterleiding tussen Lek en IJssel')

Hoofdstraat

De tekst van dit bordje op de muur aan de kant van de Hoofdstraat luidt: *Pensioenfonds Van der Giessen-de Noord Krimpen aan de IJssel. C. Boon en P. Liedorp. Eerste steen 6 augustus 1971*

Het wooncomplex staat aan de **Speenhoffstraat**, vernoemd naar zanger/dichter H.J. Speenhoff, die in Krimpen aan de Lek gewoond heeft.

De Rotonde

Stichting Oudenvoorziening Nederlek (SON) heeft een nieuw woningencomplex laten neerzetten in 2008.

Het oude gebouw, De Rotonde, was voor de N.H. kerk gebouwd in 1965. Hier vonden veel activiteiten plaats. Ieder jaar werd er een bazaar gehouden. Het gebouw is afgebroken in 2007 om plaats te maken voor de nieuwe gebouwen De Rotonde en Marijke Staete. De activiteiten van de kerk zijn verplaatst naar de nieuw aangebouwde ruimte 't Voorhof, naast de kerk.

Naast de eerste stenen die gelegd zijn, zijn er ook **andere soorten** gevelstenen of voorwerpen op de gevels te zien.

Dorpsstraat 7,

Hiernaast een foto van het wapen van Krimpen aan de Lek, in de gevel boven het balkon van Dorpsstraat 7. Het voormalige raadhuis was in 1905 gebouwd als woonhuis voor de familie Boogaerdt. Het is een fors pand in neorenaissance-stijl. Vanaf 1951 tot 1995 is het gebruikt als raadhuis. Toen het pand in 1997 werd verkocht aan de familie Gouwens werd het weer een woonhuis, maar van 2001 tot 2010 werd het nog als trouwlocatie gebruikt.

Neptunushof

Op de gevel van een woningblok is Neptunus, de zee-god, aangebracht. In de Neptunushof staan huur- en koopwoningen. In 1973 worden er 30 premieverhuurwoningen gebouwd. Voor deel 1 van het plan Neptunushof wordt de eerste paal voor de huurwoning geslagen door de secretaris J. v.d. Eijk van Wbv Ons Belang.

In 1980 worden de bewoners van de Neptunushof opgeschrikt door het bericht van gifgrond onder hun woningen. Er is jarenlang nazorg geweest om dit onder controle te houden.

Nicolaas Beetsstraat 2

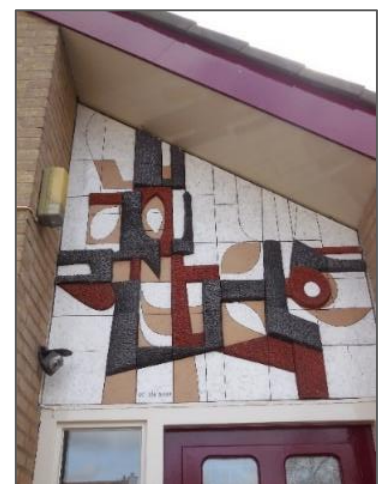
Drie margrietten op de gevel van deze woning herinneren aan de bouw in 1973. De familie Van Vugt had een prijs gewonnen met het Gouden Sleutel Spel uit het weekblad Margriet. Op de dag dat de bewoners het huis betrokken was Mies Bouwman zelf aanwezig. Zij had een jaar eerder de prijs, de gouden sleutel, aan de familie uitgereikt. In 1973 pootte zij een bruidssluijer tegen de zijgevel van de woning.

Adama van Scheltemastraat 1

Boven de deur van Adama van Scheltemastraat 1 ziet u een mooi kunstwerk, gemaakt door Frank Nix in 1972. Eigenlijk is het geen gevelsteen, maar bijzonder genoeg om toch te benoemen. Het kunstwerk is waarschijnlijk gemaakt ter gelegenheid van de opening van het voormalig politiebureau, dat als zodanig in gebruik is geweest.

Het politiebureau was voorheen gevestigd in het gemeentehuis Dorpsstraat 35 en later in de onderverdieping van Dorpsstraat 7.

In 1997 is het bureau verplaatst van de Adama van Scheltemastraat naar Hoofdstraat 155, in een gedeelde ruimte met het gemeenteloket. Dit gebouw is in 2008 afgebroken.

Noord 54

Op 4 december 1978 was er brand bij de oude boerderij van de familie Kamphuizen. Bijna de gehele boerderij brandde af. Alleen het bakhuis bleef gespaard. De afgebrande boerderij uit de 19e eeuw heette 'Ken u zelve' en stond toen op de Monumentenlijst. Het was één van de oudste boerderijen in de Krimpenerwaard. In 1980 is de boerderij weer herbouwd, maar zonder voorhuis. De boerderij heeft toen de naam 'De Luiard' gekregen.

Molendijk 180

Op de gevel van deze boerderij staat een jaartal en een naam. Boer Van der Marel pachtte aanvankelijk deze boerderij met de landerijen van de vroegere molenaar en meelhandelaar Drapers aan de Dorpsstraat. Toen de boerderij na 10 jaar te koop kwam werd een en ander naar ieders tevredenheid afgewikkeld. Ter herinnering hieraan bracht Van der Marel de tekst 'Drapers Hoeve' op de oostgevel aan.

Molendijk 136

Aan de Molendijk zien we een bijzondere gevelsteen met de naam Geborchenheit. Wanneer deze geplaatst werd is onbekend. Deze gevelsteen is aan de zijkant van een boerderij aangebracht.

De boerderij heeft meerdere woongedeelten, waar diverse families hebben gewoond, namelijk de familie Groeneveld en later de families Prins en Van Krimpen.

Rijsdijk 19-23

In 1921 werd een nieuw posttelefoon en telegraafkantoor gebouwd. Waarschijnlijk is het een vergissing geweest om zo'n groot gebouw neer te zetten. Maar we kregen in ons dorp een hoofdpstkantoor met een directeur. Later in 1924 werd het omgezet naar een hulpkantoor. De directeurswoning werd burgemeesterswoning. Het kantoor is verkleind en aan de achterkant werd een woning voor de kantoorhouder gecreëerd.

In de negentiger jaren is het postkantoor verplaatst. Toen het postkantoor aan de Rijsdijk stopte, kwam er een balie in de winkel van Foto-Video De Lek in winkelcentrum 't Carillon. Nu is het pand omgebouwd tot 3 woningen, maar de oude brievenbus is nog aanwezig.

Heeft u zelf een verhaal over een eerste steenlegging of een gevelsteen, schroom dan niet om contact met ons op te nemen. Wij willen uw verhaal graag optekenen.

Bronnen:

Boek 75 jaar Woningbouwvereniging Ons Belang 1919-1994, Jan van Lit, Wikipedia.

Mededelingen

- Er is weer een nieuwe expositie te zien in de HOP in de bibliotheek. Deze keer is het thema **Oud en Nieuw**. Bij oude foto's van Krimpen aan de Lek uit ons archief zijn nieuwe foto's geplaatst die zeer recent genomen zijn. Vaak is er een herkenningspunt te ontdekken op beide foto's. In de vier vitrines is het verloop te zien vanaf de oude winkels aan de dijk, de eerste winkels aan de Hoofdstraat, uitbreiding van winkelcentrum 't Carillon naar het nieuwe winkelcentrum De Markt.
- Ook het Historische Café is dit jaar weer open op iedere eerste vrijdagmiddag van de maand (behalve juli en augustus). Het is altijd gezellig om verschillende mensen te ontmoeten en hun verhalen te horen. Kom ook eens langs. We zijn aanwezig op **7 februari, 7 maart, 4 april en 2 mei** met iets speciaals voor 80 jaar bevrijding.
- De voorjaarsvergadering is in april, dan wordt de film Waardige Waard van Stolwijker Abe Maaijen vertoond. Er zal ook extra aandacht worden besteed aan ons 25-jarig bestaan. Later hoort u hier meer over.

De contributie is voor 2025 € 15,--

Dit bedrag kunt u overmaken naar banknr. NL11RABO0335776221 van de Historische Vereniging Crempene.

COLOFON

Oud Nieuws wordt uitgegeven door de historische vereniging van Krimpen aan de Lek 'Crempene'
Redactie en opmaak: Gijs en Elsa Moerkerken
Correctoren: Jan Kees Wepster, Bert van den Herik
Secretariaat: Annetje Ockerstraat 19
2931PJ Krimpen aan de Lek
Tel: 0180-523769
e-mail: crempene@ziggo.nl
website: www.crempene.nl
facebook: www.facebook.com/historischeverenigingcrempene